

KARADENİZ EKONOMİK İŞBİRLİĞİ PARLAMENTER ASAMBLESİ
KEİPA

ULUSLARARASI SEKRETERYA

Doc.: GA58/CC57/REP/21/tr

ELLİ SEKİZİNCİ KEİPA GENEL KURUL OTURUMU
KÜLTÜR, EĞİTİM VE SOSYAL İŞLER KOMİSYONU

“Karadeniz Bölgesinde, Salgın Sonrasında, Eğitim Alanındaki İşbirliğinin Hedefleri ve Zorlukları”

RAPOR*

Raportör: Sn. Charoula KEFALIDOU, Komisyon Üyesi (Yunanistan)

---

* İşbu metin, öncelikle Kültür, Eğitim ve Sosyal İşler Komisyonu'nun 6 ila 7 Ekim 2021 tarihlerinde Ukrayna'da gerçekleştirilen Elli Yedinci Toplantısı'nda değerlendirilmiş ve müteakiben 22 Kasım 2021 tarihinde çevrimiçi olarak gerçekleştirilen Elli Yedinci KEİPA Genel Kurul Oturumunda onaylanmıştır.

I. GİRİŞ

1. Beşeri sermaye, ülkelerin başarılı bir şekilde kalkınabilmelerinin temel faktörüdür. Beşeri sermayenin en önemli bileşeni ise genel olarak eğitim ve spesifik olarak ise eğitimin kalitesi ve ulaşılabilirliğidir. Eğitim, bireylerin hayata ve işe hazırlanmaları bağlamında ihtiyaç duyulan bilgi ve becerilerde ustalık kazanmaları sürecini ifade eder. Eğitimin amacı, motivasyon, iletişim, çıkarımda bulunma, yaratıcılık becerileri ve yanı sıra modern toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli olan rekabetçi beceri ve yeteneklerin edinilmesi yoluyla bireylerde kişiliğin oluşturulmasıdır. Eğitim sisteminin iyileştirilmesi, deneyim ve bilgi birikiminin gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir stratejik rol oynamaktadır. Bu bağlamda eğitim, toplumların ve bir bütün olarak insanlığın ilerlemesini sağlayan ve geleceği tasarlamaya yönelik bir sistemdir.

2. COVID-19 salgını, dünya çapında yaklaşık 1.6 milyar öğrenciyi etkileyerek, insanlık tarihi boyunca eğitim sistemlerinde yaşanan en büyük kesintiye yol açmıştır. Birleşmiş Milletler (BM) araştırmasına göre, okulların kapanması ve diğer kısıtlama önlemleri dünya genelindeki toplam öğrenci nüfusunun %94'ünü etkilemiştir. Salgın kaynaklı kriz, en savunmasız durumda bulunan ve de yoksul çevrelerde veya kırsal alanlarda yaşayan çocukların öğrenimlerine devam etme fırsatlarını azaltarak mevcut eğitim eşitsizliğini daha da arttırmıştır. Ek olarak, salgının eğitim sektöründe yol açtığı kayıpların sonraki nesilleri de etkileme ve sektörde kaydedilen onlarca yıllık ilerlemeyi yok etme ihtimali de söz konusudur. Diğer taraftan, mevcut durum, eğitim ve öğretimin sürekliliğinin desteklenmesi adına eğitim sektöründe gerçekleştirilen yenilikçi faaliyetleri teşvik eden bir faktör olarak da etki etmiştir. Bu bağlamda hükümetler, mevcut duruma acil ve hızlı bir şekilde yanıt verebilmek amacıyla, uzaktan eğitimle ilgili olarak öğretmenleri ve eğitim personelini esas alan yenilikçi yöntem ve çözümler geliştirmiştir.

3. Konunun güncelliğini ve salgının KEİ Üye Devletleri'nin eğitim sistemleri üzerindeki etkisini dikkate alarak, KEİPA Kültür, Eğitim ve Sosyal İşler Komisyonu 57. Toplantısı'nda ana gündem maddesi olarak "Karadeniz Bölgesinde, Salgın Sonrasında, Eğitim Alanındaki İşbirliğinin Hedefleri ve Zorlukları" konusunu müzakere etme yönünde karar almıştır.

4. İşbu Rapor'da, Azerbaycan Cumhuriyeti, Bulgaristan Cumhuriyeti, Yunanistan Cumhuriyeti, Gürcistan, Moldova Cumhuriyeti, Romanya, Sırbistan Cumhuriyeti, Türkiye Cumhuriyeti ve Ukrayna Ulusal Delegasyonlarından elde edilen bilgilerden yararlanılmıştır. Rapor'un hazırlanmasında ek olarak Birleşmiş Milletler (BM), Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) ve diğer ilgili uluslararası kuruluşların resmi internet sitelerindeki materyallerden ve yanı sıra internet üzerinde yer alan diğer kaynak materyallerden de faydalanılmıştır.

II. KARADENİZ BÖLGESİNDE, SALGIN SONRASINDA, EĞİTİM ALANINDAKİ İŞBİRLİĞİNİN HEDEFLERİ VE ZORLUKLARI

5. COVID-19 salgını dünyadaki tüm ülkeleri ve eğitim de dahil olmak üzere sosyal hayatın neredeyse tüm alanlarını etkilemiştir. Koronavirüs enfeksiyonuyla mücadelenin yollarından biri arasında, eğitim kurumlarının ve destekleyici altyapılarının kısmen veya tamamen kapatılmasını gerektiren sosyal izolasyon önlemi ön plana çıkmıştır. COVID-19 salgını, okul öncesinden ortaöğretime, teknik ve mesleki eğitim ve öğretim kurumlarına, üniversitelere ve de yetişkin öğrenimi ve beceri geliştirme kurumlarına kadar çeşitli düzeylerde dünyanın her yerindeki öğrenciler ve öğretmenler üzerinde etki yaratacak şekilde eğitimin kesintiye uğramasına neden olmuştur. Eğitim kurumları, mümkün olan en iyi sonuçları elde edebilmek ve mevcut eğitim seviyesini korumak adına öğrenme sistemlerini değiştirme ve çevrimiçi ve hibrit yöntemlere başvurmak durumunda kalmıştır. Bütün bunlar eğitim sistemlerine ve genel olarak eğitim kalitesine önemli zararlar vermiştir.

6. Kapsayıcı ve kaliteli eğitimin sağlanmasının önemine 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinde (SKH'ler) vurguda bulunulmuştur. Yedi alt hedef ve üç uygulama aracını içeren ve “herkes için kapsayıcı, eşitlikçi ve kaliteli eğitim sağlanması ve yaşam boyu öğrenme fırsatlarının teşvik edilmesi” olarak ifade edilen SKH 4, kimseyi geride bırakmamaya yönelik küresel istekliliğin açık bir teyididir. Bu bağlamda, son on yıl içerisinde eğitime erişimin genişletilmesi ve tüm düzeylerdeki okullara kayıt oranının artırılması yönünde önemli adımlar atılmıştır. Bununla birlikte, söz konusu hedefe ulaşılabilmesi için, sivil toplum, eğitimciler, uzmanlaşmış kuruluşlar, özel sektör, araştırma enstitüleri ve vakıfların daha geniş katılımına ihtiyaç vardır.

7. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından her yıl yayınlanan İnsani Gelişmişlik Endeksi'nin bileşenlerinden biri olan Eğitim endeksi, eğitimin önemli göstergelerinden biridir. Eğitim endeksi, her ikisi de karşılık gelen azami değerlerle ölçeklendirilerek elde edilen birer alt endeks olarak ifade edilen ortalama eğitim süresi (yetişkinler için) ve beklenen eğitim süresi (çocuklar için) endekslerinin ortalaması alınarak belirlenmektedir. KEİ Üye Devletleri, UNDP tarafından 2020 yılı Aralık ayında yayınlanan 2019 Dünya Eğitim endeksi'nde şu şekilde sıralanmıştır: Arnavutluk (69); Ermenistan (81); Azerbaycan (88); Bulgaristan (56), Gürcistan (61); Yunanistan (32); Moldova Cumhuriyeti (90); Romanya (49); Rusya (52); Sırbistan (64); Türkiye (54) ve Ukrayna (74).

8. KEİPA, salgın öncesi ve sonrası itibarıyla eğitim konusuna gereken önemi vermiş ve bu doğrultuda belirli konularda hazırlanan raporları ve tavsiye kararlarını kabul etmiştir. Söz konusu Tavsiye Kararları arasında; eğitimin iyileştirilmesi hakkındaki 10/1995 sayılı Tavsiye Kararı, yüksek öğrenim diplomalarının karşılıklı olarak tanınması hakkındaki 31/1998 sayılı Tavsiye Kararı, Karadeniz Üniversiteler Ağı hakkındaki 56/2001 sayılı Tavsiye Kararı, yüksek eğitim sistemlerinde reformlar hakkındaki 97/2007 sayılı Tavsiye Kararı, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi hakkındaki 100/2007 sayılı Tavsiye Kararı, yaşam boyu öğrenme hakkındaki 125/2011 sayılı Tavsiye Kararı, Üniversiteler arasında lisansüstü düzeyde işbirliğinin yararları ve perspektifleri hakkındaki 133/2013 sayılı Tavsiye Kararı, ve sürdürülebilir kalkınma için eğitim ve bilim hakkındaki 154 /2016 sayılı Tavsiye Kararı bulunmaktadır.

9. COVID-19 salgınının patlak vermesinin ardından eğitim kurumları fiziksel faaliyetlerini geçici olarak askıya almış olmakla birlikte, kısa süre içerisinde sistemlerini hibrit veya çevrimiçi çalışmalara uyarlama yeteneğini gösterebilmişlerdir. Salgının yarattığı koşullarda, hükümet yetkilileri, eğitim kurumlarının başkanları, öğretmenler ve yanı sıra öğrenciler ve de ebeveynleri, çeşitli uzaktan etkileşim biçimlerinde ustalaşmak suretiyle ivedilikle yeni öğrenme koşullarına uyum sağlamıştır. Bu süre zarfında, öğrencilerin sınıflarda fiziksel olarak bulunması, ancak tam zamanlı uygulamalı dersler bağlamında, öğrencilerin fiziksel mevcudiyetini gerektiren konularda, epidemiyolojik kurallara sıkı sıkıya bağlı kalınarak ve aşamalar halinde mümkün olabilmektedir.

10. Geleneksel sınıf öğreniminden çevrimiçi öğrenime geçiş, öğrenciler için tamamen farklı bir deneyimi ifade etmektedir. İlgili uyum süreci ne öğrenciler ne de öğretmenler için kolay olmamıştır. Pek çok ülkenin eğitim sistemi, çevrimiçi öğrenime geçişi zamanlı bir şekilde gerçekleştirememiştir. İlgili olarak birçok başarısız deneyimler söz konusu olmuş ve hatalar yapılmıştır. Gerekli altyapının ve dijital içeriğin oluşturulması, öğretmenlere ilgili metodolojik ve teknik desteğin sağlanması ve gerekli kural ve düzenlemelerin yürürlüğe konulması gibi gereksinimlerin kısa bir süre içerisinde gerçekleştirilmesi zorunluluğu, söz konusu geçiş sürecindeki başlıca zorluk olarak ortaya çıkmıştır. İlâveten, pek çok öğrencinin kişisel veya tablet bilgisayarlarının olmaması ve özellikle kırsal kesimlerde internet bağlantısında sorunların yaşanması geçiş sürecinde karşılaşılan diğer başlıca güçlükler olmuştur. Bu bağlamda, eğitime erişim açısından farklı öğrenci grupları arasındaki mesafenin kapatılabilmesi için eğitim teknolojisine büyük ölçekli yatırımlar yapılması zaruri hale gelmiştir.

11. Karantina ve kendi kendine tecrit etme önlemleri ile ilişkili olarak eğitim bağlamında yaşanan temel sorun, okulların ve yükseköğretim kurumlarının kitlesel seviyede kapatılması kaynaklı bilgi kaybı yaşanması olarak ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla burada asıl görev, eğitimin sürekliliğinin ve uzaktan ve hibrit veya çevrimiçi öğrenme biçimlerinin yüksek kalitede gerçekleştirilmesi için gereken koşulların sağlanması olmuştur. Başlangıçta, büyük ölçüde çevrimiçi öğrenme yöntemlerine geçiş süreci esnasında, öğrencilerin bireysel ihtiyaçları yeterince dikkate alınamamıştır. Ancak zamanla, eğitim kurumları çevrimiçi öğrenmenin başarılı bir şekilde uygulanması için teknolojik araçları oldukça etkili bir şekilde kullanmaya başlamış ve süreci basitleştirmek ve olası başarısızlıkları takip etmek amacıyla, kaynaklara, araçlara, platformlara ve gerekli içeriklere erişilebilmesini sağlayan mekanizmalar oluşturmuşlardır. Öğretmenlere, uzaktan eğitim yöntemlerini uygulamaları konusunda gerekli talimatlar verildiğinde, kendilerinin yeni metodolojilere hemen uyum sağlama konusunda büyük ölçüde hazırlıksız oldukları görülmüştür. Bugüne gelindiğinde ise, etkileşimli programlar, dijital eğitim içeriği oluşturmaya yönelik araçlar ve çok sayıda eğitim materyaline yönelik elektronik veri tabanları aracılığıyla tam teşekküllü çevrimiçi eğitimin sağlandığı görülmektedir.

12. Uzaktan eğitim formatına zorunlu geçiş süreci, sürece dahil olan tüm katılımcılar için büyük bir stres kaynağı olmuştur. Salgının yeni dalgalarının yaşanmasının ardından kısıtlamaların tekrar yürürlüğe konulmasının genel nüfus üzerinde son derece olumsuz etkileri olmuştur. Kısıtlamalar sırasında gerçekleştirilen uzaktan eğitim faaliyetleri ile ilişkili en olumsuz sonuç öğrencilerin fiziksel ve psikolojik durumlarının bozulması olmuştur. Anketlere göre öğretmenlerin %84'ü, öğrencilerin %73'ü ve velilerin %68'i karantina sırasında acil bir şekilde çevrimiçi eğitime geçilmesi ve mevcut sosyal etkileşim modelinde köklü bir şekilde değişiklik yaşanması dolayısıyla stres yaşamıştır. Öğrenci ve öğretmenler arasındaki iletişimin formatının tamamen değişerek yeni bir formata dönüşmesi söz konusu stresi artırıcı bir etken olmuştur. Sürecin dayattığı hızlı dijitalleşme, öğretmenler, eğitim kurumları ve ulusal eğitim sistemleri ve yanı sıra büyük zorluklarla mücadele edilmesi sırasında etkileşim kurma yeteneği açısından topyekûn insanlık için bir tür sınav haline gelmiştir. Birçok ülke acil durum planlarına, el kitaplarına ve de öğretmenler ve yerel derneklere yönelik kılavuzlara psikolojik destek konusunu dahil etmiş ve ek destek sağlanması amacıyla sivil toplum kuruluşları (STK'lar) seferber edilmiştir.

13. Salgın devam ettikçe, eğitim sistemleri de uygun şekilde tepki vermeye ve uyum sağlamaya başlamıştır. Hükümetler, eğitimin sürekliliğini sağlamak ve öğrencilerin ve eğitim aktörlerinin güvenliğini korumak için hızlı bir şekilde müdahalede bulunmuştur. Okulların kapandığı dönemlerde öğrenimin sürekliliğini sağlamak hükümetlerin öncelikli hedefi olmuştur. Bu bağlamda, mevcut çevrimiçi öğrenme modalitelerinin yanı sıra, özellikle sınırlı internet bağlantısı olan bölgelere yönelik olarak eğitici televizyon ve radyo programlarının bir karışımını ve basılı materyallerin dağıtımını içeren hibrit yöntemler devreye alınmıştır. Okulların kapanması öğrencilere yönelik ölçme ve değerlendirme modellerinde de değişiklik yapılmasını gerektirmiştir. Bu doğrultuda, bazı ülkelerde sınavlar ertelenmiş, diğer bazılarında ise ya iptal edilmiş ya da sınavlar yerine çevrimiçi testler uygulanmıştır. Ülkelerdeki COVID-19 insidansı yatay gitmeye başladıkça ve buna bağlı olarak kısıtlamalar hafifledikçe, çoğu ülkede okullar yeniden açılmıştır. Bununla birlikte, bazı ülkeler temkini elden bırakmayarak okulları söz konusu dönemde dahi açmamıştır. Eğitim kurumlarının uzun süreli olarak kapatılması, telafi programlarının uygulanmasını zorlaştırmaktadır. Virüs yayılmaya devam ettikçe periyodik kapanmalar ve yeniden açılmalar devam edecek gibi görünmektedir. Ülkelerin okulları ve eğitim kurumlarını mümkün olan en kısa sürede yeniden açabilmelerini sağlayacak en etkili önlem, ulusal veya yerel ölçekte salgının kontrol edilebilmesini sağlayacak şekilde virüsün yayılmasının azaltılması olacaktır. Bu bağlamda, sürü bağışıklığının sağlanması adına yaygın aşılama yapılması önerilmektedir.

14. Salgının ilk dalgasından sonra, dünyanın önde gelen üniversitelerinin büyük çoğunluğu, klasik yüz yüze derslere ek olarak çevrimiçi platformlarda gerçekleştirilen çalışmalarını içeren hibrit öğrenim modelini yürürlüğe koymayı planladığını duyurmuştur. Bu bağlamda, yükseköğretim kurumlarının, salgın, doğal afet, büyük toplumsal hareketler vb. potansiyel olarak düzeni bozan olaylara rağmen temel eğitim, araştırma ve hizmet misyonunu sürdürme kabiliyetleri temelinde, yönetim süreçlerinde yeni bir boyutu dikkate almaları gerektiği açıktır.

15. Salgın kaynaklı kriz, teknik ve mesleki eğitim ve öğretim sistemlerinde dijitalleşmenin düşük düzeylerde olduğu ve yapısal zayıflıklar bulunduğu gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla, mesleki eğitim programlarının ve eğitim merkezlerinin yeni sürece adapte edilmelerine ihtiyaç vardır. Mesleki eğitim ve öğretimin sürekliliğinin sağlanması amacı doğrultusunda çevrimiçi veya evde eğitime yönelik çalışma kitlerinin sağlanması bağlamında yenilikçi yaklaşımlar benimsenmektedir. Bununla birlikte, mesleki eğitim ve öğretime yeterli önemin verilmesi ve bu alanlarda ihtiyaç duyulan dönüşüm sürecinin hızlandırılması gerekmektedir.

16. Milli eğitim bakanlıkları, eğitim sistemlerinin dayanıklılığını sağlayacak şekilde kriz planlaması yapılmasında ve kriz yönetiminde önemli bir role sahiptirler. Birçok ülkedeki eğitim bakanlıkları, eğitimin dijital formata aktarılması suretiyle daha esnek, kişiselleştirilmiş ve etkili hale getirilmesi noktasında yüksek verimlilik göstermiştir. Yine birçok ülkedeki eğitim bakanlıkları ders kitaplarının temassız dağıtımını organize etmiş ve ihtiyacı olan herkese tablet bilgisayar temin etmiştir. Eğitim bakanlıkları mevcut durumu günlük olarak takip etmekte, eğitim kurumlarının işleyişindeki zorlukları ve olası çözümleri dikkate almakta ve mevcut önlemler paralelinde çocukların, öğrencilerin ve çalışanların güvenliğini ve sağlığını sağlayacak şekilde faaliyetler üstlenmekte ve bu faaliyetleri uygulamaktadırlar.

17. Küresel salgın, herkes için eğitimin ve yaşam boyu öğrenmenin önemini gözler önüne sermiştir. Salgın sırasında çevrimiçi öğrenme, düzenli bir şekilde yeni bilgi ve beceri ediniminde çok önemli bir araç haline gelmiştir. Uzaktan eğitim formatı, ileri eğitim, belirli özel becerilerin geliştirilmesi ve yeni programlar ve dijital araçlarla aşinalık açısından uygun bir formattır. Ayrıca uzaktan eğitim formatı, çevrimiçi projeler ve şirketler için de yeni fırsatlar sunmaktadır.

18. Eğitim sektörü, çalışmalarının gücü ve etkinliği konusunda ciddi bir testten geçmiştir. Günümüzde COVID-19 bağlamında alınan kararların eğitimin geleceği açısından uzun vadeli sonuçları olacaktır. Hükümetler, politika yapıcılar, eğitimciler ve akademik alanların temsilcileri, insancıl bir eğitim vizyonuna ve insan hakları çerçevelerine dayanan ortak ilkeleri temel alan uygun stratejilerin ivedilikle ve detaylı bir şekilde hazırlanması konusunda birlikte hareket etmelidirler.

19. Bazı araştırmacılar, salgın nedeniyle sosyo-ekonomik beceri açığının %30'dan fazla artabileceği öngörüsünde bulunmaktadır. Dünya Bankası, salgın kaynaklı öğrenme kaybı ile ilgili olarak üç olası senaryo tanımlamıştır. Bu senaryolar; tüm öğrenciler için ortalama öğrenme düzeylerinde azalma; salgın kaynaklı krizin çeşitli popülasyonlar üzerindeki son derece eşitsiz etkileri nedeniyle öğrenme başarılarının dağılımının daha da heterojen hale gelmesi; veya çok düşük başarı düzeyine sahip öğrenci sayısında önemli ölçüde artış yaşanması olarak ifade edilmiştir. Bu durum, yalnızca okulların kapanması düşünüldüğünde dahi, %25 oranında daha fazla öğrencinin topluma etkili ve üretken bir şekilde katılmaları için gereken temel beceri seviyesinin altına düşebileceğini göstermektedir.

20. Yeniden açılma sırasında ortaya çıkabilecek öğrenme açıklarının öngörülmesine ve buna göre düzeltici veya hızlandırılmış öğrenme programlarının hazırlanmasına yönelik değerlendirmeler yapılması büyük önem arz etmektedir. Salgın kaynaklı krizin yönetilebilmesi için kısa ve orta vadeli programların benimsenmesi yoluyla, devletlerin güvenli çalışma ve öğrenme koşulları yaratması ve okulların mümkün olan en kısa sürede yeniden açılmasını

sağlamaları gerekmektedir.

III. ULUSLARARASI ÇERÇEVE VE İLGİLİ DENEYİMLER

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)

21. UNESCO, her çocuğun kaliteli eğitime erişebilmesi amacı doğrultusunda, kalkınma ve işbirliği platformları niteliğindeki çeşitli program ve politikaları ve yanı sıra insanların küresel vatandaşlar olarak yaşamalarına yardımcı nitelikteki çeşitli eğitim araçlarını geliştirmektedir. UNESCO, ülkelerin uluslararası standartları benimsemelerine yardımcı olmakta ve bilgi paylaşımına yönelik çeşitli programlar yönetmektedir. UNESCO'nun kuruluş vizyonu, eğitim, bilim ve kültürün hümanist misyonlarının yeniden teyididir.

22. 2020 yılı Mart ayında UNESCO, salgının dünyadaki eğitim sistemlerini kesintiye uğratmış olmasının sebebiyet verdiği öğrenmenin sürekliliğine ilişkin benzeri görülmemiş ve acilen karşılanması gereken ihtiyacı karşılamak amacıyla BM kurumları, sivil toplum ve medya arasında uluslararası çok sektörlü bir ortaklık olan Küresel Eğitim Koalisyonu (GEC) girişimini başlatmıştır. Halihazırda Küresel Eğitim Koalisyonu'nun 175 ortağı bulunmaktadır. 112 ülkede faaliyet göstermekte olan Küresel Eğitim Koalisyonu, bir milyon gencin istihdam edilebilecekleri şekilde gerekli becerilerle donatılmasını amaçlayan Küresel Beceriler Akademisi gibi büyük ülkeler arası misyonlar kurmasının yanı sıra UNESCO, Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), Dünya Bankası ve Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından ortaklaşa düzenlenen eğitim hakkındaki ortak küresel anket için büyük ölçekli veri toplama ve destek faaliyetleri yürütmektedir.

23. 29 Mart 2021 tarihinde UNESCO, “COVID ile geçen bir yıl: Bir neslin kaybedilmesine önlemek adına eğitimin iyileştirilmesine öncelik verilmesi” başlıklı, ilgili bağlamda öğrenilen dersleri, mevcut durum itibarıyla eğitimin karşı karşıya olduğu en büyük riskleri ve hiçbir öğrencinin geride bırakılmamasına ilişkin stratejileri konu alan, üst düzey bir bakanlar toplantısını çevrimiçi olarak düzenlemiştir. Söz konusu etkinlikte en acil olarak ele alınması gereken mevcut zorluklar bazı önemli veri setleri temelinde incelenmiştir. Etkinlik aynı zamanda Küresel Eğitim Koalisyonu'nun yeni araçlar ve bilgiler aracılığıyla ortaklarını öğrencileri, öğretmenleri ve politika yapımcılarını destekleme yolunda nasıl harekete geçirdiğini de ortaya koymuştur.

24. Uluslararası Eğitimin Geleceği Komisyonu, UNESCO Genel Direktörü tarafından toplanan ve artan karmaşıklıklar, belirsizlikler, eşitsizlikler, zorluklar ve olasılıklar dünyasında eğitimin masaya yatırılmasını amaçlayan bağımsız bir komisyondur. Bu girişim, gençleri, eğitimcileri, sivil toplumu, hükümetleri, işletmeleri ve diğer paydaşları içeren geniş ve açık bir istişare sürecine dayanmaktadır. Eğitimin herkesin faydasına olan ortak bir çıkar olduğuna dair vizyona desteklerini ifade eden yüz binlerce öğrenci, öğretmen, eğitimci, ebeveyn, aktivist ve politika yapımcıdan ilham alan Komisyonun çalışmalarına, çeşitli alanlardan ve dünyanın farklı bölgelerinden gelen düşünce liderlerinden oluşan üst düzey bir Uluslararası Komisyon rehberlik etmektedir.

KEİ Çerçevesi

25. Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ), eğitim alanındaki işbirliğinin daha fazla ikili ve çok taraflı işbirliğine katkıda bulunduğunun ve eğitim ve öğretimin tüm KEİ Üye Devletlerinde sürdürülebilir kalkınma, istikrar ve refahı teşvik etmede kilit bir rol oynadığının bilincindedir. Eğitim alanındaki KEİ faaliyetlerinin temel öncelikleri, “Gelişmiş bir KEİ Ortaklığına Yönelik KEİ Ekonomik Gündemi'nin (2012) “Eğitim ve Öğretimde Daha Yüksek Standartlar” başlıklı 14. Hedefinde tanımlanmıştır. KEİ'nin söz konusu kapsamdaki başlıca faaliyetleri, 2005 yılında kurulan ve halihazırda 2021 yılı sonuna kadar olan dönem için ilgili bağlamda Ülke Koordinatörlüğü görevini Yunanistan Cumhuriyeti'nin yürüttüğü KEİ Eğitim Çalışma Grubu tarafından yürütülmektedir. Söz konusu faaliyetleri içeren Eylem Planı'nın ana

hedefleri şunlardır: KEİ Üye Devletlerinde sürdürülebilir büyümenin arttırılmasına yönelik olarak eğitim sistemlerinin modernizasyonu ve diğerlerinin yanı sıra bilgi ve deneyim alışverişi yoluyla bilgiye dayalı toplumların kurulması; KEİ Üye Devletleri arasında mesleki eğitim alanındaki işbirliğinin geliştirilmesi; KEİ Üye Devletlerinin ilgili makamları ve iş ve akademik çevreleri arasındaki işbirliğinin yoğunlaştırılması; ve KEİ Bölgesindeki Bilim Akademileri ve Üniversiteler arasında ortak akademik programların geliştirilmesinin teşvik edilmesi ve desteklenmesi.

26. Söz konusu kapsamda, üç kez KEİ Üye Ülkeleri Eğitimden Sorumlu Bakanlar Toplantısı ve bir kez de KEİ Üye Ülkeleri Eğitim Bakanlığı Müsteşarları ve KEİ Üye Ülkeleri Delegasyonları Başkanları Toplantısı yapılmıştır. Bu toplantılarda kabul edilen Ortak Bildiriler ve Deklarasyonlar ilgili alandaki faaliyetler için yol gösterici niteliktedir. Söz konusu kapsamda, 2015-2018 yıllarında “Mesleki Eğitim ve Karadeniz Bölgesinin Ekonomik İhtiyaçları” konulu bir Uluslararası Konferans ve “Yükseköğretimde Kalitenin Korunması için Akreditasyona Yönelik Bilgi Ağının Geliştirilmesi” konulu bir Çalıştay gerçekleştirilmiştir. Diğer taraftan, KEİ Üye Devletlerinin Dışişleri Bakanlıklarının Diplomatik Akademileri ve Enstitüleri Arasındaki İşbirliği ile ilgili olarak 2007 yılında imzalanan Mutabakat Zaptı çerçevesinde, Türkiye Cumhuriyeti tarafından KEİ Üye Devletlerindeki genç diplomatlara yönelik olarak, 2010 ve 2012 yıllarında Eğitim Programları düzenlenmiş ve yanı sıra KEİ Uluslararası Daimi Sekreteryası (UDS) tarafından, Konrad Adenauer Vakfı (KAS) ile işbirliği içinde, 2018 yılında bir Çalıştay organize edilmiştir.

27. KEİ Eğitim Çalışma Grubu'nun 2021 yılı Nisan ayında düzenlenen son toplantısında, devam eden COVID-19 salgını nedeniyle eğitim sektörünün karşılaştığı güçlükler değerlendirilerek bu alandaki iyi uygulamalar paylaşılmış ve farklı ülkelerin çevrimiçi öğrenme sorununu nasıl çözdüklerinin ve bu alandaki çalışmalarını bağlamında halklarının güvenini nasıl kazandıklarının paylaşılmasına yönelik ilgi dile getirilmiştir. Ayrıca katılımcılar, özellikle eğitimin her seviyesinde dijital becerilere ilişkin iyi uygulamaların güçlendirilmesi ve paylaşılması temelinde mevcut küresel ihtiyaçlara ve gelecekteki zorluklara daha iyi yanıt verilebilmesi amacı doğrultusunda KEİ Üye Ülkelerinin eğitim sistemlerini, öğretmenlerini ve öğrencilerini dijital çağa adapte etmenin yol ve araçlarını paylaşmıştır. Bu bağlamda, Ülke Koordinatörü sıfatıyla Yunanistan Cumhuriyeti'nin temsilcileri, KEİ UDS'nin yardımıyla, salgının olumsuz sonuçlarını hafifletmek adına daha geniş ve bölgesel bir etkiye sahip olası önlemlerin ve mekanizmaların teşvik edilmesi amacıyla ilgili bağlamda Üye Devletler tarafından kazanılan deneyimler ve yürürlükteki en iyi uygulamalar açısından ortak paydaların bir listesini hazırlayacaktır.

28. 1998 yılında kurulan Karadeniz Üniversiteler Ağı (BSUN), 13 KEİ Üye Devletinden 100'ün üzerinde üniversiteyi kapsamaktadır. BSUN'un halihazırdaki öncelikli işbirliği ve faaliyet alanları şunlardır: Karadeniz Bölgesinde Sürdürülebilir Kalkınma, Yenilikçilik ve Bilgi Transferi, Enerji Güvenliği ve Yenilenebilir Enerji Kaynakları, Gelişmiş ve Çok İşlevli Malzemeler, E-sağlık ve Teletıp, Sosyal ve Kültürel Uyum üzerine Ağ Oluşturma. BSUN, COVID-19 salgını ile ilgili olarak; 13 Nisan 2020 tarihinde, “SARS CoV-2 Salgınının Yüksek Öğrenim Faaliyetleri Üzerindeki Etkisine Yönelik Çözümler” konulu e-Konferansını; 28 Nisan 2020 tarihinde “SARS CoV-2 Salgınının Karadeniz Bölgesindeki Yüksek Öğrenim Faaliyetleri Üzerindeki Etkisinin Ele Alınması” konulu e-Konferansını; 14 Mayıs 2020 tarihinde Levant Bölgesi Kültür ve Medeniyetleri Mükemmeliyet Merkezi İleri Araştırmalar Enstitüsü ile ortaklaşa bir şekilde, “Salgından sonra Dünyayı neler bekliyor?” konulu e-Konferansını; ve 18 Haziran 2020 tarihinde Avrupa Başkentleri Üniversiteler Ağı (UNICA) ile ortaklaşa bir şekilde, “COVID-19'un Üniversiteler Üzerindeki Etkisi” konulu Ortak İnternet Tabanlı Semineri düzenlemiştir.

KEİ Üye Devletlerindeki Durum

29. COVID-19 salgını nedeniyle **Azerbaycan Cumhuriyeti**'ndeki ortaokul ve liselerde eğitim ve öğretim sürecinin askıya alınmasıyla birlikte, "Ders Zamanı" adlı televizyon programı çerçevesinde, Azerbaycan Televizyonu'nun (AzTV) Madaniyyat (Medeniyet) kanalında ve ARB TV'nin Gunash (Güneş) kanalında toplam 4833 ders yayınlanmıştır. Ayrıca öğrencilerin bağımsız öğrenme becerilerinin geliştirilmesine yönelik olarak sekiz bölümlü "Dersten Sonra" adlı program ve on bölümlük "Öğretmenden Mektup" adlı animasyon filmi hazırlanarak yayınlanmıştır. Ek olarak, 148 dersten oluşan ve üniversiteye giriş sınavlarında ihtiyaç duyulan konuları kapsayan "Üniversite Başvurusunda Bulunanlar İçin Ders Zamanı" adlı programın da çekimleri ve yayınları gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Okul öncesi eğitimin kapsamını genişletmek için "Ders Zamanı" adlı televizyon programı çerçevesinde "Oynarken Öğren" adlı yeni bir format dahilinde dersler hazırlanmış ve bu dersler söz konusu çerçevede AzTV'nin Madaniyyat kanalında ve ARB TV'nin Gunash kanalında yayınlanmıştır. Kolay ve sürekli erişimin sağlanması amacıyla tüm dersler ayrıca www.video.edu.az adresinde de yayınlanmıştır.

30. Bakanlar Kurulu'nun 29 Ağustos 2020 tarihli ve 312 sayılı "Azerbaycan Cumhuriyeti'ndeki eğitim tesislerinin faaliyetlerinin özel karantina rejimi sırasında düzenlenmesi" hakkındaki Kararıyla düzenlendiği üzere, genel ortaokul ve liselerde 15 Eylül 2020 tarihinden itibaren hibrit eğitim modelinin (sınıf içi ve uzaktan eğitim) uygulanmasına başlanmıştır. Bu doğrultuda, Milli Eğitim Bakanlığı, sürekli ve kaliteli eğitime erişimi sağlamak için 2 Nisan 2020 tarihinde "Sanal Okul" projesini başlatmıştır. Söz konusu proje ülke genelinde 1.4 milyon öğrenciyi (%84,74) ve 128.000 öğretmeni (%92.88) kapsamaktadır. Sanal Okul projesi, öğretme ve öğrenme süreci, yönetim, mesleki gelişim ve ders dışı etkinlikler için çok çeşitli fırsatlar sunmaktadır. Sanal Okul portalının en aktif kullanıcıları olan öğrenciler, projenin sunduğu fırsatlardan yararlanmakta ve edindikleri dijital beceriler ile şimdiden ulusal ve uluslararası alanda başarılar elde etmektedirler.

31. Arayüz olarak Azerbaycan Türkçesi'nin kullanıldığı Sanal Okul portalı, tek bir platform üzerinden sunulmaktadır. Platform aracılığıyla sağlanan uzaktan eğitim, ulusal içeriğe dayalı olarak ve Azerbaycan Türkçesi'ne çevrilmiş bir arayüz üzerinden düzenlenmektedir. Kullanıcıların platforma kayıt olurken sağladıkları tüm bilgiler gizli tutulmaktadır. Öğretim sürecinde güvenliği sağlamak adına, üçüncü şahısların derslere erişimine izin verilmemektedir. Platform, öğrencilerin öğrenme çıktıklarına hızlı bir şekilde yanıt verilebilmesine, zamanlı bir şekilde gerekli ayarlamaların yapılabilmesine ve etkili öğretim stratejilerinin geliştirilebilmesine olanak tanıyan merkezi bir takip kapasitesine sahiptir. Öğrencilerin test sonuçlarını ve hangi konulara daha hakim olduklarını analiz etmek için Power BI (Microsoft Power Business Intelligence) aracı kullanılmakta, analizler yapılmakta ve gerektiğinde içeriğin zenginleştirilmesine olanak sağlayacak boşluklar tespit edilmektedir. Platform, yalnızca bilgi paylaşımı için birleşik bir ortam sağlamakla kalmamakta, aynı zamanda kapsamlı bir içerik veritabanı işlevi de görmektedir. Derslerin tamamlanması, öğretmen ve öğrenci nakilleri, öğrencilerin birinci sınıfa kabulü gibi tüm süreçler otomatik olarak platforma entegre edilmektedir.

32. COVID-19 salgını sırasında Eğitim Enstitüsü bir dizi materyal hazırlamış ve eğitimler gerçekleştirmiştir. Ek olarak, Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı ve Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Enstitüsü tarafından UNICEF ile işbirliği içerisinde yürütülen "Azerbaycan Cumhuriyeti eğitim sistemi dahilinde e-öğrenmenin teşviki" projesi çerçevesinde, belirli konularda eğitimler düzenlenmiştir. Bu eğitimler arasında; uzaktan ve karma eğitimin organizasyonu, e-öğrenme araçları ve diğer ilgili konularda öğretmenlere yönelik eğitimler; ve COVID-19 salgını sırasında ve sonrasında eğitimin organizasyonu bağlamında okul müdürlerinin ve yerel eğitim makamlarının çalışanlarının mesleki gelişimlerine yönelik olarak toplam 16.516 okul müdürü ve yetkilinin katılımıyla gerçekleşen internet tabanlı seminerler sayılabilir. Ek olarak, Avrupa Birliği Teknik Destek ve Bilgi

Değişim Mekanizması (AB TAIEX) girişimi çerçevesinde, 51 kişinin katılımıyla, “Azerbaycan Yükseköğretim Kurumlarında Çevrimiçi Öğrenmenin Takibi ve Değerlendirilmesi” konulu 3 günlük bir çevrimiçi eğitim düzenlenmiştir.

33. **Bulgaristan Cumhuriyeti**, çocukların, öğretmenlerin ve ailelerinin sağlığını korumak amacıyla, devam etmekte olan COVID-19 salgını bağlamında bazı acil önlemler almıştır. Bu önlemler paralelinde, Eğitim ve Bilim Bakanlığı, son derece hızlı bir şekilde yüz yüze eğitimden elektronik ortamda uzaktan eğitime geçilmesi sürecinde eğitim faaliyetlerini düzenlemeyi ve öğretmen ve müdürlere bu konuda fırsat ve destek sunmayı başarmıştır.

34. Eğitim ve Bilim Bakanlığı, “2020-2021 eğitim-öğretim yılına yönelik olarak okul eğitim sistemi için çalışma yönergeleri” geliştirerek, virüsün yayılımına ilişkin risklerin sınırlandırılmasına yönelik genel önlemleri ve yanı sıra ilgili olarak tavsiye edilen önlemleri almıştır. Genel önlemler, temel olarak tüm okullar tarafından uygulanması gereken sağlık protokollerini ve organizasyon kurallarını içermekte iken, tavsiye edilen önlemler ise her okulun aralarından seçip imkanlar çerçevesinde uygulayabileceği fikir ve kararları içermektedir. Ek olarak, Eğitim ve Bilim Bakanlığı, elektronik ortamda uzaktan eğitim faaliyetlerinin güvenli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi ve okul eğitimine eşit erişim imkanının sağlanabilmesi için çeşitli önlemler geliştirmiştir. Bu önlemler kapsamında, örneğin uzaktan eğitimle ilgili olarak, düşük eğitim düzeyine sahip veya eğitimsiz olan ve bu nedenle çocuklarının öğrenme sürecine tam olarak dahil olamayan ebeveynlerin çocuklarının yer aldığı hassas gruplardan gelen çocuklar ve öğrenciler de dahil olmak üzere, çeşitli gruplara yönelik olarak belirli bazı destekler sağlanmıştır.

35. Okul öncesi eğitim ve genel eğitim sisteminde yer alan kurumlarda etkinliklerin düzenlenmesi ve yürütülmesi noktasında çocukların, öğrencilerin ve pedagojik uzmanların sağlığının korunmasının esas olduğu göz önüne alınarak, “Okul öncesi eğitim ve genel eğitim sisteminde yer alan kurumlarda yüz yüze öğrenme etkinliklerinin düzenlenmesi ve yürütülmesine ilişkin yönergeler” hazırlanmış ve dağıtılmıştır. Bu yönergelerle, okul konularında ek eğitim faaliyetleri ve ilgi çekici faaliyetler gibi kişisel gelişimi destekleyici faaliyetlerin yürütülmesine ek olarak, kişisel gelişim destek merkezlerinde, Ulusal Çocuk Sarayında, özel eğitim destek merkezlerinde ve kaynaştırma eğitimi sürecine dahil bulunan bölgesel destek merkezlerinde de benzer faaliyetlerin yürütülmesi amaçlanmıştır. Söz konusu faaliyetler, kurum müdürünün kararı ile fiziki ortamda ve/veya bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak uzaktan eğitim yolu ile gerçekleştirilmektedir.

36. Eğitim ve Bilim Bakanlığı'nın yükseköğretim alanındaki politikaları, her bir öğrencinin, doktora öğrencisinin veya uzmanın eğitimi ve mesleki gelişimi bağlamında mevcut zorluklara sürekli bir şekilde uyum sağlanmasına yöneliktir. Yükseköğretim Müdürlüğü, yükseköğretime yönelik politikaların uygulanması amacıyla, üç ulusal program geliştirmiş ve bunları uygulamaya koymuştur. Söz konusu ulusal programların geliştirilmesi ve başlatılması süreci, ülkede COVID-19 salgınının yayılma dönemine denk gelmiştir. Bu ulusal programlar çerçevesinde, devlet üniversitelerinden gelen öğretmenlerin yetkinliklerinin artırılması yoluyla geleceğin öğretmenlerinin yetiştirilmesi, el kitaplarının, video sunumlarının, derslerin ve kaynakların sanal bir kütüphanede paylaşılmasının finansmanı ve geleceğin öğretmenlerinin hazırlanması öngörülmektedir.

37. **Gürcistan**'da okul öncesi eğitim ve genel eğitim sisteminde yer alan öğrenciler için uzaktan eğitim etkinliklerini kolaylaştırmak adına özel kaynaklar oluşturulmuştur. Bu kapsamda, genel eğitim kurumlarına yönelik olarak, eğitim sürecinin nasıl yönetileceği ve etkinliğinin nasıl geliştirileceği konusunda tavsiye kararları hazırlanmış ve ilgili kurumlarla paylaşılmıştır. 30 Mart 2020 tarihinde, ulusal müfredat tarafından tanımlanan standartlara ve programa göre okul çocuklarına yönelik olarak TV dersleri verilmesini öngören “Teleskola” (TV-Okul) eğitim projesi başlatılmıştır. Öğrenme sürecinin güvenliği adına, öğretmenlere gönüllü aşılama

yapılmış ve yanı sıra zorunlu periyodik testler uygulanmıştır. 2020 yılı yazında, her okulun zaruri sıhhi normları karşılayabilmesi noktasındaki ihtiyaçları ayrıntılı olarak ele alınmış ve bu doğrultuda okullar yeni koronavirüsün yayılmasının önlenmesine yönelik olarak uygun ekipman ve gerekli araçlarla tam olarak donatılmıştır.

38. Her bir mesleki eğitim kurumu, eğitim sürecine devam etme hakkını elde etmek için Sağlık Bakanlığı'nın iş teftişinden geçmiştir. Özel sektörün devreye girmesiyle eş zamanlı olarak iş temelli/ikili programların uygulanmasına devam edilmiş olmakla birlikte, 2020 yılı Ekim ayından itibaren büyük şehirlerde eğitimde hibrit öğrenme modeline geçilmiş ve takip eden dönemde ise tamamen uzaktan eğitime geçilmiştir. 2020 yılı yazında önemli hazırlık çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bakanlık, aynı mesleğin öğretmenlerinin çevrimiçi olarak bir araya geldiği 17 sektörel ağ (Tarım Ağı, Turizm Ağı, İnşaatla İlgili Meslekler Ağı, vb.) kurmuştur. Mesleki eğitim programları analiz edilerek, uzaktan eğitim yoluyla verilebilecek bileşenler belirlenmiştir. Eğitim kurumları da kaynaklarını analiz etmiş ve uzaktan eğitim programlarının uygulanması yolunda seferber etmiştir.

39. Yükseköğretimin uzaktan eğitim yoluyla verilmesi olasılığı bağlamında Gürcistan Yükseköğretim Kanununda gerekli değişiklikler yapılmıştır. Bu doğrultuda, yükseköğretim kurumlarında uzaktan eğitim yönteminin benimsenmesi ve uzaktan eğitimin uygulanma süresine ilişkin kurallar tesis edilmiştir. Ek olarak, Eğitim Kalitesini Geliştirme Yasasında yapılan değişikliklerle, salgın ve/veya salgını önleme veya ortadan kaldırma tedbirleri kapsamında yabancı bir ülkede alınan uzaktan eğitimin Ulusal Eğitim Kalitesini Geliştirme Merkezi tarafından tanınması sağlanmıştır. Bilimin salgınla mücadeledeki rolünün artırılması amacıyla araştırma enstitülerinde COVID-19'un önlenmesi, teşhisi ve yönetimi üzerine araştırmaların yürütülmesine devam edilmektedir. Bu doğrultuda, araştırmalarda ihtiyaç duyulan malzemeler ve ilgili teknik altyapılar iyileştirilmiştir.

40. 2019-2020 akademik yılından itibaren salgın sırasında geçerli olmak üzere, 'geliştirme' ve 'tanımlama' olmak üzere iki zorunlu değerlendirme biçiminin tanımlandığı yeni bir ölçme ve değerlendirme modeli yürürlüğe konmuştur. Söz konusu iki değerlendirme biçiminden birincisi olan 'geliştirme' başlıklı değerlendirme biçiminde, öğretmen tarafından tanımlanan öğrencinin gelişimine yönelik dinamikler, öğrenmenin kalitesini arttırmaya katkıda bulunmaktadır. Söz konusu iki değerlendirme biçiminden ikincisi olan 'tanımlama' başlıklı değerlendirme biçimi ise, öğrencinin bilgi düzeyinin uygun puanlama yöntemleriyle değerlendirilmesini içermektedir. Ek olarak, ilgili akademik yılda kazanılan puanların yıllık puan üzerinden ifade edilmesini içeren alternatif değerlendirme yöntemleri geliştirilmiştir. Öğrencilere belirlenen zaman dilimi içerisinde okul yönetimine başvurmak suretiyle belirli bir derse ilişkin notlarını yükseltme fırsatı da verilmiştir. Salgın sırasında, hem uzaktan eğitim uygulamalarının geliştirilmesi hem de ilgili pedagojik deneyimlerin paylaşılması amacıyla devlet okullarıyla aktif olarak çalışmak üzere bölgesel düzeyde branş bazında yerel destek grupları kurulmuştur. Bu türden bir yaklaşımın benimsenmesiyle, diğer taraftan ademi merkeziyetçiliğe doğru da bir adım atılmıştır.

41. **Yunanistan Cumhuriyeti** Eğitim ve Din İşleri Bakanlığı, uzun süredir devam etmekte olan bir trend olan dijital formata geçiş sürecini salgın nedeniyle tüm eğitim camiasını içerecek şekilde hızlandırmak zorunda kalmıştır. Okul öncesi eğitim, İlköğretim ve Ortaöğretim düzeylerindeki okul birimleri faaliyetlerini uzaktan eğitim yoluyla yürütmek zorunda kalmış ve bu kapsamda her sınıftan öğrenciler canlı ve eş zamanlı bir şekilde günlük bazda - okul öncesi eğitim düzeyinde 30'ar dakikadan en az 3 ders, ilköğretim düzeyinde 30'ar dakikadan en az 5 ders ve ortaöğretimde 40'ar dakikadan en az 6-7 ders – olarak gerçekleştirilen uzaktan eğitim derslerine katılmıştır. Ek olarak, ulusal televizyonda, ilköğretim öğrencilerine yönelik olarak eğitici televizyon programları yayınlanmıştır. Kayıtlı bulunan 70.000 eğitimci, günlük bazda 4.2 milyondan fazla öğrencinin katılımıyla, günde 200.000'den fazla ders vermiştir.

42. Yunanistan Sağlık Uzmanları Komisyonu, birçok göstergeye (örn. COVID-19 vakalarının sayısı, yoğun istasyonlardaki insan sayısı vb.) dayanarak Yunanistan'ın tüm bölgelerindeki durumu sürekli olarak değerlendirmekte ve diğerlerinin yanı sıra eğitim sektörüne yönelik olarak da özel talimatlar yayınlamaktadır. Bakanlık, dijital sınıf ve çevrimiçi kullanıcı sayılarında yaşanan benzeri görülmemiş artışı desteklemek amacıyla mevcut sunucularının kapasitesini güçlendirmiştir. Eş zamanlı olarak gerçekleştirilen uzaktan eğitim faaliyetlerine yönelik olarak alınan tedbirler, hükümetin resmi gazetesinde yayınlanan belirli bazı Kararlar kapsamında tarif edilmiştir. Özel eğitime gelince, diğerlerinin yanı sıra özel eğitim okullarına devam eden veya Eğitim ve Danışmanlık Destek Merkezlerini (KESY) ziyaret eden engelli ve/veya özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere yönelik olarak, maske kullanımı ve öğrencilerin okula devam etmelerine ilişkin konular, Ortak Bakanlar Kararı tarafından düzenlenmiştir.

43. Aynı bağlamda, KESY, değerlendirilen veya sağlanan hizmetlerle ilgili olarak ilk kez iletişime geçilen veli ve öğrencilere yönelik olarak, doğrudan veya dolaylı bir şekilde, elektronik (telekonferans platformları veya e-posta) veya telefon yoluyla, uzaktan danışmanlık desteklerinin sunulması için gerekli planlamaları yapma ve bu desteklerin sunumunu organize etmeyle görevlendirilmiştir. Benzer şekilde, öğretmenlerden de, modern ve eş zamanlı olmayan öğretim araçlarını kullanmak suretiyle uzaktan eğitimde gerekli ayarlamaları yapmaları istenmiştir. COVID-19 kaynaklı acil durumun başlangıcından itibaren, okullara kademeli bir şekilde gerekli Bilgi Teknolojisi (BT) cihazları temin edilmiş ve öğrencilere de hem eş zamanlı hem de eş zamanlı olmayan uzaktan eğitim platformlarına ücretsiz olarak erişebilme imkanı sunulmuştur. Daha spesifik olarak ifade etmek gerekirse; Bakanlık, uzaktan öğrenmeyi desteklemek amacıyla 90.000'den fazla taşınabilir elektronik cihazın (tablet ve dizüstü bilgisayar) dağıtımını yapmıştır.

44. Bölgesel Eğitim Planlama Merkezleri'nin (PEKES) Eğitim İşleri Koordinatörleri, okullar veya diğer eğitim yapıları tarafından uygulanan iyi uygulamaların yaygınlaştırılmasını sağlamanın yanı sıra tüm uygun araç, yöntem ve eğitim materyallerinin kullanılmasını sağlamak üzere öğretmenlere ve Ortaokul ve Lise Müdürlerine gerekli rehberliği sağlamıştır.

45. **Moldova Cumhuriyeti**, eğitim sisteminin ve yararlanıcılarının mevcut sorunları ve ihtiyaçları temelinde, Avrupa Birliği'nin eğitim politikalarıyla hizalanmış bir eğitim politikasını benimsemiştir. Eğitim sisteminin stratejik gelişimine yönelik belgelerinde, Moldova Cumhuriyeti Hükümeti'nin eğitime yönelik vurgunun eğitim sürecinin kalitesi ve gençlerin eğitim sürecinde kazandıkları beceriler lehine değiştirilmesine ilişkin endişesini ön plana çıkarmaktadır. Uluslararası düzeyde ise, Moldova Cumhuriyeti'nde eğitim, 2014 yılında kabul edilen Moldova-Avrupa Birliği Ortaklık Anlaşması'nın, dünya genelinde kabul edilen 2030 Gündemi'nin ve yanı sıra BM tarafından küresel olarak belirlenen Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin uygulanmasına dayanmaktadır. Bu bağlamda, Moldova Cumhuriyeti'nin, 2021 yılı sonbaharında Moldova Cumhuriyeti Hükümeti tarafından onaylanacak olan 2030 Eğitim Stratejisi'nin geliştirilmesinin son aşamasında bulunduğunu belirtmek gerekir.

46. COVID-19 salgınının yaşandığı 2020-2021 dönemine gelindiğinde, salgın koşullarında eğitim sürecinin örgütlenmesini ve yürütülmesini düzenlemek adına ulusal eğitim sistemine yönelik olarak bir dizi normatif eylem (51 normatif ve metodolojik eylem), talimatname, metodoloji ve kılavuz geliştirilmiştir. Uzaktan eğitim süreci genel eğitim sistemine yönelik olarak düzenlenmiş ve 2020-2021 eğitim-öğretim yılı, söz konusu yılda mezun olan ortaokul ve lise öğrencilerinin mezuniyet belgelerinin düzenlenmesi temin edilerek öğrenci ve öğretmenler için azami güvenlik koşullarında tamamlanmıştır.

47. Salgın, tüm dünyadaki eğitim sistemi üzerinde derin bir etki yaratmış ve düşük gelirli ailelerden gelen çocuklar, altyapısı zayıf olan kırsal bölgelerden gelen çocuklar, etnik ve dilsel azınlıklardan gelen çocuklar, engelli çocuklar, göçmen ve mülteci çocuklar ve eğitim

kurumlarına devam etmeyen çocuklar ve gençler de dahil olmak üzere birçok çocuk ve öğrenci grubunu etkilemiştir. Bu nedenlerden dolayı, en dezavantajlı çocuk gruplarını içerecek şekilde yüksek kalitede kapsayıcı bir eğitimi planlamak suretiyle eğitim sisteminin dayanıklılığının artırılması konusunun önümüzdeki aylar ve yıllar göz önüne alındığında en öncelikli konu olması gerekmektedir. Eğitim sisteminin dayanıklılığının artırılması, Moldova Cumhuriyeti'nde daha iyi okulların ve daha iyi bir eğitim sisteminin yeniden tesisinin de dayanak noktasını oluşturmalıdır.

48. Salgın sırasında öğrenilen en önemli zorluklar ve dersler arasında; öğretmenlerin ve öğrencilerin dijital becerilerinin sürekli bir şekilde geliştirilmesi; eğitim kurumlarının altyapılarının geliştirilmesi (tüm sınıflarda ve okul genelinde yerel ağ ve yüksek hızlı internet bağlantısının sağlanması); eğitim kurumlarının modern teknoloji cihazları (dizüstü bilgisayarlar/masa üstü bilgisayarlar, interaktif beyaz tahtalar, yüksek performanslı video kameralar) ile donatılması; özel programların ve uygulamaların (eğitim yazılımları, kurumsal düzeyde yönetim platformları, öğretim kaynakları ve dijital ders kitapları, elektronik kayıt vb.) geliştirilmesi ve uygulanması; ve ülkedeki eğitim kurumlarının teknik ve maddi altyapılarının tüm çocukların uygun bir biçimde erişim sağlayabilecekleri şekilde güçlendirilmesi sayılabilir.

49. **Romanya**, salgın sürecindeki çabalarını, çevrimiçi ve uzaktan öğrenmeye geçişin yanı sıra salgının özellikle genç öğrenciler olmak üzere tüm öğrenciler, öğretmenler ve eğitimciler üzerindeki olumsuz etkisinin azaltılmasına yönelik önlemler üzerine yoğunlaştırmıştır. Eğitim Bakanlığı, öğrenciler için öğrenmenin sürekliliğini ve öğretmenlere uygun desteği sağlamak amacıyla ulusal, bölgesel ve yerel makamlarla ve yanı sıra özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte çalışmıştır. Milli Eğitim Kanunu'nda gerekli değişikliklerin yapılması suretiyle eğitimin her kademesinde çevrimiçi öğretim etkinliklerinin sağlanması gereken koşullar belirlenmiştir. Teknoloji ve internet aracılığıyla öğretim etkinliklerinin yürütülmesine ilişkin bir çerçeve metodolojinin onaylanmasına yönelik bir Bakanlık Genelgesi kapsamında çevrimiçi öğretim etkinliklerinin geliştirilmesine ilişkin bir dizi konu düzenlenmiştir. 182.000'den fazla öğretmen, dijital becerilerini geliştirmeleri ve öğretim ve değerlendirme yöntemlerini mevcut duruma uyarlayabilmeleri için gerekli bilgi ve önerileri öğrenmeleri amacıyla düzenlenen eğitimlere ve internet tabanlı seminerlerine katılmıştır.

50. Eğitim Bakanlığı, salgının eğitim kaynaklarına erişimi güçleştirmek suretiyle eğitim sistemi üzerinde yarattığı olumsuz etkiyi sınırlamak amacıyla, yüz yüze gerçekleştirilen derslerin askıya alınmasından kısa bir süre sonra, Romanya Devlet Televizyonu (TVR) ile birlikte, ulusal sınavlara girecek olan öğrencilerin sınavlara hazırlanmalarına yönelik derslerin yayınlanmasını öngören bir eğitim programı olan “Teleşcoala” (Teleokul) programını başlatmıştır. Ayrıca, “Eviden Okul” adı verilen Ulusal Programın uygulanması kapsamında, dezavantajlı çevrelerden gelen öğrencilerin uzaktan eğitim etkinliklerine erişimlerinin kolaylaştırılması amacıyla, internete bağlı 250.000 elektronik cihaz satın alınmış ve dağıtımı gerçekleştirilmiştir.

51. “Okuldan sonra okul” adlı Ulusal Pilot Program 30 milyon Avro'luk bir bütçe tahsis edilmek suretiyle 2021 yılı Şubat ayında onaylanmıştır. Programın amacı, öğrencilerin öğrenmelerini ve beceri geliştirmelerini desteklemeye yönelik olan ve özellikle de 2020-2021 eğitim-öğretim yılının ilk döneminde COVID-19 bağlamında uzaktan/çevrimiçi öğretime erişimi zayıf olan veya hiç erişimi olmayan öğrencileri hedefleyen iyileştirici eğitim faaliyetleri yoluyla, öğrencilerin okulda başarısız olmalarının ve okulu yarım bırakmalarının önlenmesidir.

52. Eğitim Bakanlığı, halihazırda, Avrupa Sosyal Fonu tarafından ortaklaşa finanse edilen “Güncel Müfredat, Herkese Açık Eğitim (CRED)” adı verilen büyük ölçekli bir projeyi uygulamaktadır. 2017 ve 2021 yılları arasındaki dönemde uygulanması öngörülen proje kapsamında, ilk ve orta öğretim düzeylerinde görev yapmakta olan 55.000 öğretmenin kapasitelerinin geliştirilmesi odaklı sistemik önlemlerin uygulanması yoluyla, öğrencilerin

okulu yarım bırakmalarının önlenmesi amaçlanmaktadır. Bu proje ek olarak COVID-19 salgını bağlamında, hem içerik uyarlaması perspektifinden hem de dijital becerilerin eğitimi/geliştirilmesi açısından öğretmenlerin mevcut ihtiyaçlarına göre uyarlanmış programların sağlanması için bir çerçeve sunmuştur.

53. **Sırbistan Cumhuriyeti**'nde 2030 yılına kadar olan dönem için kabul edilen Eğitimin Geliştirilmesi Stratejisi ve ilgili Eylem Planı, eğitimin sistematik olarak iyileştirilmesi çabalarının temelini oluşturmaktadır. 2019-2020 akademik yılında, eğitim-öğretim faaliyetlerinin yükseköğretim kurumlarında, lise, ortaokul ve ilkokullarda askıya alınmasına ve okul öncesi eğitim kurumlarında da yeniden düzenlenmesine ilişkin Sırbistan Cumhuriyeti Hükümeti'nin Kararı'nın düzgün ve tekdüze bir şekilde uygulanabilmesi adına, Eğitim, Bilim ve Teknolojik Kalkınma Bakanlığı, olağanüstü hal ilanına ilişkin Karar ve de olağanüstü hal sırasında alınacak önlemlere ilişkin Kararname uyarınca, uzaktan eğitim faaliyetlerini düzenleyerek öğrencilerin eğitiminin ve eğitim kurumlarının faaliyetlerinin sürekliliğini sağlamıştır.

54. Kamusal Medya Hizmeti kapsamında faaliyet gösteren televizyon kanalları ve multimedya internet platformları aracılığıyla, final sınavına hazırlık sınıflarının yanı sıra bilgi öz değerlendirmesine ve ön final sınavına yönelik sınıflar da dahil olmak üzere ilkokul öğrencilerine yönelik olarak 1.200 ders saatini aşkın ders yayını yapılmıştır. Ulusal çevrimiçi öğrenme platformu mojkola.gov.rs'nin kurulmasıyla öğrencilerle etkileşim sağlanmış, öğretmenler ve öğrenciler arasında çevrimiçi iletişim kurulmuş ve öğrencilerin öğrenmesinde öz düzenlemenin geliştirilmesine katkıda bulunulmuştur. Aynı zamanda, verilen talimatlar doğrultusunda okullar, öğrencileri için uzaktan eğitim yoluyla eğitim faaliyetleri düzenlemiştir.

55. 2020/2021 akademik yılının kompleks epidemiyolojik koşullarında, eğitim faaliyetleri, Sırbistan Cumhuriyeti Hükümetinin COVID-19 enfeksiyonunun önlenmesine ve COVID-19 enfeksiyonu ile mücadele edilmesine yönelik tedbirler hakkındaki Kararnamesi ve Kriz Personelinin kararları uyarınca, öğrencilerin ve çalışanların güvenlik ve sağlıkları güvence altına alınmış bir şekilde öğretimin sürekliliği ve başarılı bir şekilde uygulanması sağlanarak düzenlenmiştir. Eğitimi Geliştirme Enstitüsü, Eğitim, Bilim ve Teknoloji Geliştirme Bakanlığı'nın girişimiyle, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Sırbistan Cumhuriyeti'ndeki tüm ilköğretim okullarında uygulanmak üzere, özel bir ilköğretim programı hazırlamıştır. Ek olarak, Eğitim, Bilim ve Teknolojik Geliştirme Bakanlığı, 110/2020 sayılı Sırbistan Cumhuriyeti Resmi Gazetesinde yayınlanan özel eğitim programına ilişkin Kural Kitabı, yakın bir savaş tehlikesi, savaş hali, olağanüstü hal veya diğer acil durumlar vb. koşullar durumunda yapılması gerekenlere ilişkin tavsiyeler ve uygulanması gereken müfredat uyarınca, eğitim faaliyetlerinin organizasyonuna yönelik olarak okullara ayrıntılı talimatlar ve yönergeler sağlamıştır.

56. Eğitim, Bilim ve Teknoloji Geliştirme Bakanlığı, uzun zamandır sürdürdüğü okulların teknik donanım açısından koşullarının iyileştirilmesi çalışmalarını, mevcut epidemiyolojik durumun dayattığı koşullar nedeniyle geçen yılın Mart ayından itibaren daha da hızlandırmış bulunmaktadır. Bu bağlamda Bakanlık, bütçesi üzerine ek bir yük getirmeksizin, ortakların ve bağışçıların yardımıyla, okul ekipmanı açısından mevcut koşulları önemli ölçüde iyileştirmeyi başarmıştır. Bununla birlikte, bu alandaki faaliyetlere ara vermeden devam edilecektir.

57. **Türkiye Cumhuriyeti**'nde salgın döneminde eğitim alanında uygulanan başlıca ulusal tedbirler arasında; Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yüz yüze eğitime 23 Mart 2020 tarihinden ara verilmesi; Eğitim Bilişim Ağı (EBA) uygulamaları (EBA Canlı Ders, EBA Akademik Destek) ve yan sıra TRT ile yapılan iş birliği kapsamında EBA TV'deki yayınlarla (EBA İlkokulu, EBA Ortaokulu, EBA Lisesi) EBA dijital eğitim platformunun uygulanması; 112 branştan yaklaşık 1000 öğretmenin katılımıyla EBA TV kanallarında yayınlanan içeriklerin ve 11.523 ders videosunun hazırlanması; ve sosyo-ekonomik durumları nedeniyle uzaktan eğitime

devam edemeyen dezavantajlı öğrencilere 25 GB kotalı internet paketi ile birlikte 664.157 tablet bilgisayarın temin edilmesi ön plana çıkmaktadır.

58. Mesleki ve teknik eğitime devam eden öğrencilerin beceri açıklarını kapatmak amacıyla, işletmelerde sürdürülen staj ve beceri eğitimleri salgın boyunca veli iznine bağlı olarak devam etmiştir. Salgın sürecinde toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için, mesleki ve teknik eğitim okullarında/kurumlarında 16 milyon litre yüz temizleyici, 4 milyon litre el dezenfektanı, 300 bin litre kolonya, 300 milyon adet cerrahi maske, 60 bin adet N-95 maske, 2.3 milyon adet yüz siperi ve 2.1 milyon adet tulum/önlük üretilmiştir.

59. Okullar arasındaki başarı farklılıklarını azaltmak, öğrencilerin çok yönlü gelişimlerini fiziksel, sosyal, duygusal ve akademik programlar ile desteklemek amacıyla 5 Temmuz-31 Ağustos 2021 tarihleri arasında “**Telafide Bende Varım**” programı uygulanmıştır. Google Play ve AppStore uygulama platformlarında tüm vatandaşların kullanımına yönelik “**Özelim, Eğitimdeyim**” mobil uygulaması devreye alınmıştır. Bu uygulamada yer alan özel eğitim ile ilgili tüm içerikler, etkinlikler, uygulamalar ve ders kitapları öğrencilere, velilere ve öğretmenlere ücretsiz olarak sunulmaktadır. 52 farklı eğitim materyalini ve Erken Çocukluk Dönemi Eğitim Takvimi’ni içeren “**Benim Oyun Sandığı**” seti, uzaktan eğitim sürecinde köy ve benzeri yerleşim yerlerinde ikamet eden ve önümüzdeki yıl zorunlu eğitime başlaması gereken 5 yaşında çocuğu bulunan 3200 aileye dağıtılmıştır. Benzer şekilde şartları elverişsiz 11.000 aileye oyun, sanat, matematik ve fen etkinliklerini içeren “**Bir Şeyden Çok Şey**” etkinlik kitabı ile 10.000 aileye, okul öncesi çocukların problem çözme becerilerini geliştirmeye yarayan “**İlk Arkadaşım**” etkinlik kitabı dağıtılmıştır.

60. Türkiye Cumhuriyeti’nde salgın döneminde eğitim alanındaki mevcut durum şu şekilde özetlenebilir: 23 Mart 2020 ila 18 Haziran 2021 tarihleri arasında yaklaşık 14 milyon öğrenci ve 1 milyon 100 bin öğretmen EBA’yı aktif olarak kullanmıştır; 13 Nisan 2020 ila 18 Haziran 2021 tarihleri arasında EBA Canlı Sınıf özelliği kullanılarak tüm sınıf seviyelerinde (1-12. sınıflar) toplam 300.122.722 saat canlı ders yayını gerçekleştirilmiştir; TRT ile yapılan işbirliği kapsamında tüm sınıf seviyelerinde (1-12. sınıflar) EBA İlkokulu, EBA Ortaokulu ve EBA Lisesi kanallarında toplam 18.377 saat ders yayını gerçekleştirilmiştir; ve Uzaktan Eğitim Okullarında öğrenim gören 1.868.339 vatandaş, e-devlet üzerinden belgelerini (mezuniyet belgesi, öğrenci belgesi) almıştır.

61. Eğitim sürecine dahil bulunan katılımcılar arasında COVID-19 enfeksiyon seviyesinin artması nedeniyle ve SARS-CoV-2 virüsünün neden olduğu akut solunum yolu hastalığının **Ukrayna** topraklarında yayılmasının önlenmesi amacıyla, eğitim kurumlarının kurucuları ve başkanlarına yönelik olarak karantina dönemi boyunca “SARS-CoV-2 koronavirüsünün neden olduğu akut solunum yolu hastalığı COVID-19’un Ukrayna topraklarında yayılmasının önlenmesi için karantinanın tesis edilmesi ve kısıtlayıcı salgınla mücadele tedbirlerinin yürürlüğe konulması” hakkındaki Ukrayna Bakanlar Kurulu kararlarına kesin olarak uyulması zorunluluğu getirilmiştir. Ukrayna Eğitim ve Bilim Bakanlığı, karantina koşullarında eğitim sürecinin uygun bir şekilde organize edilebilmesi amacıyla, pedagojik ve bilimsel kapasitede görev alan eğitim çalışanlarına yönelik olarak, ilkokul, temel ve mesleki ortaokul ve lise, meslek yüksekokulu ve üniversite öğrencilerine yönelik uzaktan eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi hakkında tavsiyeler içeren “Karantina sırasında öğreniyoruz ve çalışıyoruz” adlı bir internet sitesi oluşturmuştur. Ek olarak, 5-11. sınıflardaki öğrencilerin yüksek kaliteli okul eğitimine eşit erişiminin sağlanması amacıyla, geçen yılın sonu itibarıyla, bir uzaktan eğitim ve karma eğitim platformu olan “Tüm Ukrayna Çevrimiçi Okulu” platformu devreye alınmıştır. Ayrıca, eğitim alanının dijitalleştirilmesi amacıyla genel ortaöğretim kurumlarına yönelik olarak devlet tarafından sunulan ücretsiz elektronik günlük ve dergileri içeren bir pilot yazılım modülü devreye alınmıştır.

62. Ukrayna “Yükseköğretim” ve “Mesleki Yükseköğretim” yasaları uyarınca, yüksek ve

mesleki yükseköğretim kurumları, özerklik ve özyönetim ilkeleri çerçevesinde ve söz konusu kanunların öngördüğü sorumluluklar ve de bu kanunların sınırları dahilinde bağımsız bir şekilde karar vermek suretiyle faaliyetlerini gerçekleştirirler. Eğitim ve Bilim Bakanlığı, ayrıca, yüksek ve profesyonel yüksek öğretim kurumlarının başkanlarına yönelik olarak, öğrenciler, öğretmenler ve/veya çalışanlar arasında akut solunum yolu hastalığı belirtileri ortaya çıkması durumunda yapılması tavsiye edilenlerle ilgili olarak bir eylem algoritması geliştirmiştir.

63. Salgın durumunda eğitim çalışanlarını korumak amacıyla, Eğitim ve Bilim Bakanlığı, Ukrayna'nın önde gelen sigorta şirketleriyle, eğitim sürecine dahil bulunan katılımcılara COVID-19 virüsü kaynaklı hastalık da dahil olmak üzere hastalık durumunda gönüllü sağlık sigortası alanında uygun fiyatlı ve yüksek kaliteli hizmet sağlanmasında tarafların çabalarının birleştirilmesini öngören bir İşbirliği Mutabakat Zaptı imzalamıştır. Öğretmenler ve diğer eğitim çalışanları, koronavirüs hastalığına karşı aşılama öncelikli gruplardan biri olarak belirlenmiştir. 2021 yılı Nisan ayı başında öğretmenlerin hibrit veya uzaktan öğrenme faaliyetlerine uyum sağlamasına yardımcı nitelikteki, öğrencilerle iletişimi kolaylaştıran ve sonuçlarını takip etmeyi mümkün kılan “Öğretmen Ofisi” programı başlatılmıştır. “Tüm Ukrayna Çevrimiçi Okulu” elektronik platformunun içeriği güncellenmiştir. Ukrayna'daki Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), derslerin tasarlanmasına yönelik eğitim çabalarına katılmış ve kapsayıcılık konusunda uzman desteği sağlamıştır.

64. Ukrayna Dijital Dönüşüm Bakanlığı, Ukrayna Eğitim ve Bilim Bakanlığı ile işbirliği içerisinde, her bir öğretmenin kendi dijital okuryazarlık seviyesini değerlendirebilmesini ve becerilerini geliştirmesini sağlamak amacıyla, “Eylem” portalı üzerinde öğretmenler için “Öğretmenler için Tsifrogram” adlı ulusal dijital okuryazarlık testini başlatmıştır. “Birleşik Departmanlar Arası Bilgi Sistemini kullanılarak yabancıların ve vatansız kişilerin kayıt ve eğitimlerinin (staj) organize edilmesine yönelik bir pilot projenin uygulanması” hakkındaki Ukrayna Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca, ilgili pilot projenin uygulanmasına başlanmıştır. Proje, Ukrayna topraklarında yaşayan yabancıların ve vatansız kişilerin (başvuru sahipleri ve öğrenciler) güvenliğinin sağlanmasının yanı sıra yolsuzluk faaliyetlerinin kontrol altına alınmasını ve azaltılmasını amaçlamaktadır.

IV. SONUÇLAR

65. COVID-19 salgını, eğitim sistemleri için büyük güçlükler doğurmuştur. COVID-19 salgını ile mücadeleye yönelik önleyici tedbirlerin getirdiği zorlu koşullar bağlamında, mümkün olan en kısa sürede geniş çaplı müdahalelerde bulunulması zorunlu hale gelmiştir. Virüs davranışının neden olduğu belirsizlik, her düzeyden eğitim kurumlarının daha önce benzeri görülmemiş bir şekilde kapanmasına neden olmuştur. Çoğu eğitim kurumu bu duruma hazırlıksız yakalanmıştır. Bununla birlikte, takip eden dönemde dijital teknolojilerin kullanılmasına ve geleneksel eğitim sisteminde köklü değişiklikler yapılması suretiyle elektronik eğitim ortamının oluşturulmasına yönelik olarak gerekli kararların alınması yoluyla salgın kaynaklı olarak eğitim alanında yaşanan krizin aşılması mümkün olmuştur.

66. KEİ Üye Devletleri de dahil olmak üzere tüm ülkelerde, öğrenciler ve öğretmenler yeni çevrimiçi veya karma eğitim biçimlerine uyum sağlama noktasında önemli zorluklarla karşılaşmıştır. Bu zorluklar arasında, gerekli altyapı ve teknik araçların yetersizliği, yeni eğitim platformlarının ve hizmetlerinin işleyişindeki aksaklıklar, kişisel bilgisayarların eksikliği, öğrenciler ve öğretmenlerin dijital bilgilerinin yetersizliği, öğrencilerin olağan yaşam tarzlarındaki değişikliklerden kaynaklanan psikolojik gerilimler vb. gibi zorluklar ön plana çıkmıştır. Bununla birlikte, eğitim bakanlıklarının sağlık bakanlıkları ile yakın işbirliği içinde aldıkları karşı önlemler, salgınla baş edilebilmesini mümkün kılmış ve eğitim sürecinin sürekliliğini sağlamıştır.

67. KEİ Üye Devletleri salgının dayattığı koşullara çok hızlı bir şekilde uyum sağlamayı başarmış ve öğrencilerin ve öğretmenlerin gerekli öğretim materyallerine, çevrimiçi eğitim platform ve uygulamalarına, gerekli altyapı ve dijital içeriklere ve verilen metodolojik ve teknik desteklere erişimlerini temin etmiştir. Çevrimiçi eğitime erişimde farklı öğrenci grupları arasındaki açığın kapatılması amacıyla eğitim sistemine büyük ölçekli yatırımlar yapılmıştır. Salgın koşullarına ve ilgili olarak alınan kısıtlayıcı tedbirlerin yarattığı olumsuz koşullara rağmen, ülkeler yüksek bir eğitim seviyesini korumayı başarmıştır.

68. Eğitim camiası gerekli esnekliği ve dayanıklılığı göstermiş ve bu esneklik ve dayanıklılık temelinde daha fazla toparlanma mümkün olmuştur. Yine de, KEİ Üye Devletleri'nin, eğitime yatırım yaparak mevcut olanaklarını gözden geçirmeleri ve hem bireysel olarak insanların hem de topyekün olarak toplumlarının potansiyellerini gerçekleştirmeye çalışmaları gerekmektedir. Eğitim alanındaki işbirliğinin güçlendirilmesinin yanı sıra en iyi uygulamaların ve teknolojilerin paylaşımı, savunmasız yönlerin daha iyi anlaşılmasına ve öğrenciler ve öğretmenler için gerçek anlamda modern koşullar yaratılması yoluyla mevcut durumun iyi yönde değiştirilmesine yardımcı olacaktır. Bu bağlamda, KEİPA, KEİ Örgütü'nün Eğitim Çalışma Grubu çerçevesindeki faaliyetlerini memnuniyetle karşılamaktadır.

69. Salgının ardından ülkeler, eğitim sistemlerinin geliştirilmesine yönelik birçok yaklaşımı ve gelecekte karşılaşılabilecekleri zorlukları yeniden değerlendirmiştir. KEİ Üye Devletleri, en iyi uygulamaların tümünü göz önünde bulundurarak, eğitimin geliştirilmesine ve iyileştirilmesine yönelik ortak proje ve girişimlerin uygulanması bağlamında işbirliğini yoğunlaştırmalıdır. Hükümetlerin eğitim alanındaki çalışmaları, en kötü senaryonun gerçekleşmemesi noktasında umut vericidir. Tamamlanan çalışmaların nesnel bir değerlendirmesi, gelecekteki eğitim sürecinin genç neslin yararına daha etkili bir şekilde düzenlenmesini mümkün kılacaktır. Geniş Karadeniz bölgesinin tüm sakinleri için daha iyi ve sürdürülebilir bir geleceğin inşası, tüm KEİ Üye Ülkelerinin ve halklarının ortak hedefidir.